

กิเลสบังเงา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กิเลสโดยธรรมชาติ กิเลสต่อหน้านี้กิเลสที่มันทำให้เราเจ็บปวดแสบร้อน ให้เราทุกข์ยากนี้กิเลส กิเลสหมายถึงเรา กิเลสบังเงาเป็นกิเลสสเต็มที่ ๒ เป็นกิเลสอีกชั้นหนึ่ง อย่างเช่นเรานักปฏิบัติ การฉันอาหารนี้ ถ้าภิกษุไม่พิจารณาอาหารก่อน ไม่ปัจจเวกขณะก่อนฉันอาหาร เป็นอาบัติทุกกฏนะ ต้องพิจารณาอาหาร พิจารณามันเป็นของปฏิกูล ร่างกายนี้เป็นสิ่งปฏิกูล เก็บไว้มันจะเสียหาย มันจะเน่าไป แต่ร่างกายนี้เป็นสิ่งที่ปฏิกูลต้องอาศัยสิ่งปฏิกูลนี้หล่อเลี้ยงกัน แต่นั่นมันยังไม่เน่าเสีย เห็นไหม

นี่ให้สลดสังเวช พิจารณาไป ๆ อันนี้เป็นมรรค เป็นมรรคหมายถึงว่า เริ่มต้นการกระทำ แต่พิจารณาไป ๆ นี่กิเลสบังเงานะ มันเห็น กิเลสมันเดินไปเพราะเราทำความดีขึ้นมา พอเราทำความดีขึ้นมา เราเห็นแล้วอันนี้เป็นปฏิกูล แล้วมันเริ่มต้นก็เป็นความสลดสังเวช “อืม... ร่างกายนี้เป็นของเน่าบูดนะ” แต่พอพิจารณาไป ๆ จนเห็นข้าวนี้เป็นตัวหนอน มินะ เห็นข้าวเราเหมือนตัวหนอนในโถส้วม พอเห็นอย่างนั้นปั๊บมันก็ขยะแขยง มันไม่ยอมกินข้าวนั้น

นี่ในประวัติหลวงปู่่มัณเฑียร วิเศษไปถามไฉน ว่าพิจารณาไปแล้วจนข้าวนี้เป็นตัวหนอนเลย ข้าวที่เป็นเม็ด ๆ ข้าวนี้แหละมันคืบเหมือนตัวหนอน แล้วใครจะสามารถเบิบบ้างนั้นเข้าปากได้ ถ้าอย่างนี้กิเลสบังเงา กิเลสบังเงาหมายถึงว่า เราพิจารณาแล้วมันอาศัยกับการพิจารณาเรานี่ ทำให้เราอึดอัดทรมาน โยค มันตรงข้ามสุดส่วนไป สุดส่วนไปคือว่า มันมากเกินไป พอมันมากเกินไป มันทำให้เราไม่ยอมกินข้าว มันขยะแขยง มันกินเข้าไปแล้ว ถ้าไม่กินข้าวมันก็ตาย ตายนั้นกิเลสมันก็อยู่กับเราไป กิเลสบังเงาหมายถึงว่า เราประพฤติปฏิบัติไปแล้วมันเลยส่วนไป มันไม่มัชฌิมาใจ

แต่ถ้ากิเลสธรรมดานี้ละ เราก็เพี้ยนอยู่แล้ว การปฏิบัติมันยังมีตรงนั้นอีกส่วนหนึ่ง ตรงนี้มีอยู่ในพระไตรปิฎก พระสารีบุตรไปถามพระพุทธเจ้าว่า พระพุทธเจ้าบอก “ทำปฏิบัติมากเกินไป” แล้วพระพุทธเจ้าบอกในพระไตรปิฎก เพราะเรากันคิดว่าในพระไตรปิฎกมาแล้ว ในพระไตรปิฎกพระพุทธเจ้าบอกว่า ไม่อยากเทศน์กันทั้งนี้เลย เพราะเทศน์แล้วพวกเราทุก ๆ คนจะอ่อนแอ พอทำปฏิบัติไปเดี๋ยวมันจะบังงา เดี่ยวมันจะเกินกว่าเหตุไป

มี ในกิเลสมิ ในพระไตรปิฎกก็มี พระสารีบุตรนี่เป็นผู้ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “อย่างนี้เป็นอะไร?” นี่กิเลสบังงา บังงาหมายถึงว่า มันทำให้เราผิดพลาดไป เราเกินไป ฉะนั้นเช่นอย่างที่ว่านี้ เวลาเรานั่งภาวนา เห็นไหม เวลานั้นภาวนาธรรมดานี้ ไม่อยากภาวนา ที่นี้พอไม่อยากภาวนาเราพยายามฝืนนั่ง พอนั่งไป ที่นี้พอจะลุดนี้ เอ๊ะ! ตรงนั้นก็จะดี ลุดไปทำสิ่งอื่นมันจะมีคุณค่ากว่า

นี่บังงา ความบังงานี้มันถึงว่าต้องคัดตอน เราต้องพยายาม กิเลสมันเป็น ๒ ชั้น...ไม่ใช่ ๒ ชั้น เล่ห์เหลี่ยมมันร้อยแปดเลย แต่ไอ้เรื่องการบังงานี้มันหลอก ในการทำคุณงามความดีของเรา ในคุณงามความดีนั้นแล้วมันบังมาด้วย อย่างที่ว่ากุศลทำให้เกิดอกุศลไป เห็นไหม เวลามานี้เป็นกุศล พอไปแล้วนี่ สิ่งที่ทำให้เกิดอกุศลไปข้างหน้า นี่บังงา บังงาหมายถึงว่า มันทำให้เราผิดพลาดไปในขั้นที่ ๒ ขั้นแรกเราทำถูกต้อง พอขั้นที่ ๒ มันทำให้ผิดไป ๆ อันนี้มันต้องลองผิดลองถูก ไม่มีใครจะเป็นอย่างนั้นทุกคนหรอก พยายามทำของเราขึ้นไป พยายามขึ้นไป แล้วครูบาอาจารย์จะชี้เอง มันผิดหรือมันถูก ถ้ามันผิดมันก็เป็นผิด มันไม่ผิดมันก็ดีไป กิเลสบังงา

เคยเป็น เราเคยเป็นเลยนะ อดอาหารนี่แหละ มันถึงซึ่งเรื่องนี้มาก เวลาอดอาหารอยู่ที่บ้าน ตาคนี้ อดตลอด ๗ วัน ๘ วัน ๙ วัน ๘ วันนี่ แล้วก็มาฉัน ๒ วัน อด ๕ วัน ฉัน ๒ วัน อดเป็นปี อดตลอด อดไป ๆ ๆ มันไม่ยอมกินข้าวละ ที่นี้พอถึงเวลาจะคิดว่าวันนี้จะกินข้าว พรุ่งนี้จะฉันข้าวละ พอเตรียมบาตรนี้มันอาเจียนเลยละ มันต่อต้าน มันต่อต้านนะ ออกมาฉันข้าวไม่ได้ ถ้าออกมาฉันข้าวนี้มันจะอาเจียนตลอด มันไม่ยอมฉันข้าว โอ้...อันนี้เอาละตาย กินข้าวไม่ได้มันก็ต้องตาย เอ๊ะ...

ทำใจ เคนจกรรมอยู่ เคนจกรรม พยายามใช้ปัญญา เคนจกรรมตลอดเวลา “เอาอย่างนี้ได้ไหม” พยายามปลอบใจตัวเองนะ ใช้ความคิดนี้สอนตัวเอง

“เอาอย่างนี้ได้ไหม ถ้าพรุ่งนี้เราไปฉันท้าวนะ เราก็ฉันท้าวนะ ข้าพเจ้า ๑ สิ ถ้ามันสกปรกนะ เราอย่าไปฉันท้าวนะได้ไหม เราฉันท้าวนะ ข้าพเจ้า ๑” พยายามปลอบใจนะ “เออ...ถ้าอย่างนี้น่าจะได้” ว่าอย่างนั้นนะ พออยากจะขึ้นมานี้ เอ้า..พออย่างนี้ถึงจะฉันท้าวนะ ออกมาฉันท้าวนะ ออกมาฉันท้าวนะ ข้าพเจ้า ๑ ปลอบมัน อันนี้อันหนึ่ง

แล้วพอภาวนาไป ๑ เวลาอดอาหารไป ๑ อันนี้จะทำให้ลึมนะ เวลาอดอาหารไปนาน ๑ เข้านาน ๑ เข้านี้ “เอ็งต้องตายแน่” ในประวัติของอาจารย์มหาบัวมีมากมาย เวลาที่ว่าเวลาร่างกายกับจิตใจมันเถียงกันเรื่องออกมาฉันท้าวนะ ออกมาฉันท้าวนะ ไม่ยอมฉันท้าวนะ จิตใจไม่ยอมฉันท้าวนะ เพราะจิตใจภาวนาแล้วมันดี แต่ร่างกายมันแย่มากแล้ว มันอยากจะฉันท้าวนะ เถียงกันในภาวนา เห็นไหม นี่มันไปสู่กันตรงนั้น

อันนี้ก็เหมือนกัน เวลาอดไป ๑ มันบอกนะ “เอ็งตายแน่ ๑ เลย เอ็งไม่กินข้าวนะ เอ็งตายแน่ ๑ เลย” มันความเพียรยังดีอยู่ไหม เรากำลังภาวนากำลังได้เสีย จะทำให้เราเลิกใจ จะทำให้เราออกมาฉันท้าวนะ ให้เสียในความเพียรนั้นใจ เคนจกรรมอยู่ ถ้าเราจะตาย คนเราไปหาหมอสิ สมมุติว่าเราปวดท้อง เราไม่บอกหมอว่าปวดท้อง เราไปบอกหมอว่าปวดหัว หมอเขาต้องตรวจที่หัวใช่ไหม เขาไม่ตรวจท้องเราหรอก เราจะเป็นเราจะตาย เราต้องรู้ก่อนหมอ หมอเองยังรู้ที่หลังคนไข้ เว้นไว้แต่คนไข้บอกอาการให้หมอ หมอถึงรู้อาการตามนั้น

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าร่างกายเรายังแข็งแรงอยู่ ร่างกายยังทนได้ อยู่ยังรู้สึกตัวได้อยู่ ยังทนได้อยู่ ไม่ตาย พอไม่ตาย พอตัดสินใจไม่ตายตม มันก็หยุด พอหยุดแล้วเราก็ทำความเพียรต่อไม่อย่างนั้นมันจะขึ้นมาตลอดนะ “ตายแน่ ๑ เอ็งตายแน่ ๑ เอ็งต้องตายแน่ ๑” ให้อย่างนี้ขึ้นบ่อยเลย มันจะหลอกเวลาเราทำความเพียร มันจะพุดขึ้นมาเอง มันหวังตัวเองใจ ตัวเองกลัวเป็นกลัวตาย กลัวทุกข์กลัวยาก กลัวไปตลอด

นี่บังงา บังงามีหลายเล่ห์เหลี่ยม มีชั้นเชิงมากนักเลย กิเลสบังงา แล้วเป็นไปจะรู้เลยว่า นี่ กิเลสบังงา กิเลสในขณะที่ทำความเพียรนะ ทำความดีอยู่ซัด ๆ แล้วกำลังได้เสียนี้แหละ มันจะมา หลอกเลยว่า “เอ็งจะเป็น เอ็งจะอย่างไร เอ็งจะได้เสียอย่างไร” แล้วจะทำให้เราเสียไป นี่กิเลสใน ขณะที่ปฏิบัติ กับกิเลสของเรานี้กิเลสเริ่มต้นนะ กิเลสต่อต้านข้างนอกเลย ๆ ไม่ใช่กิเลสบังงา